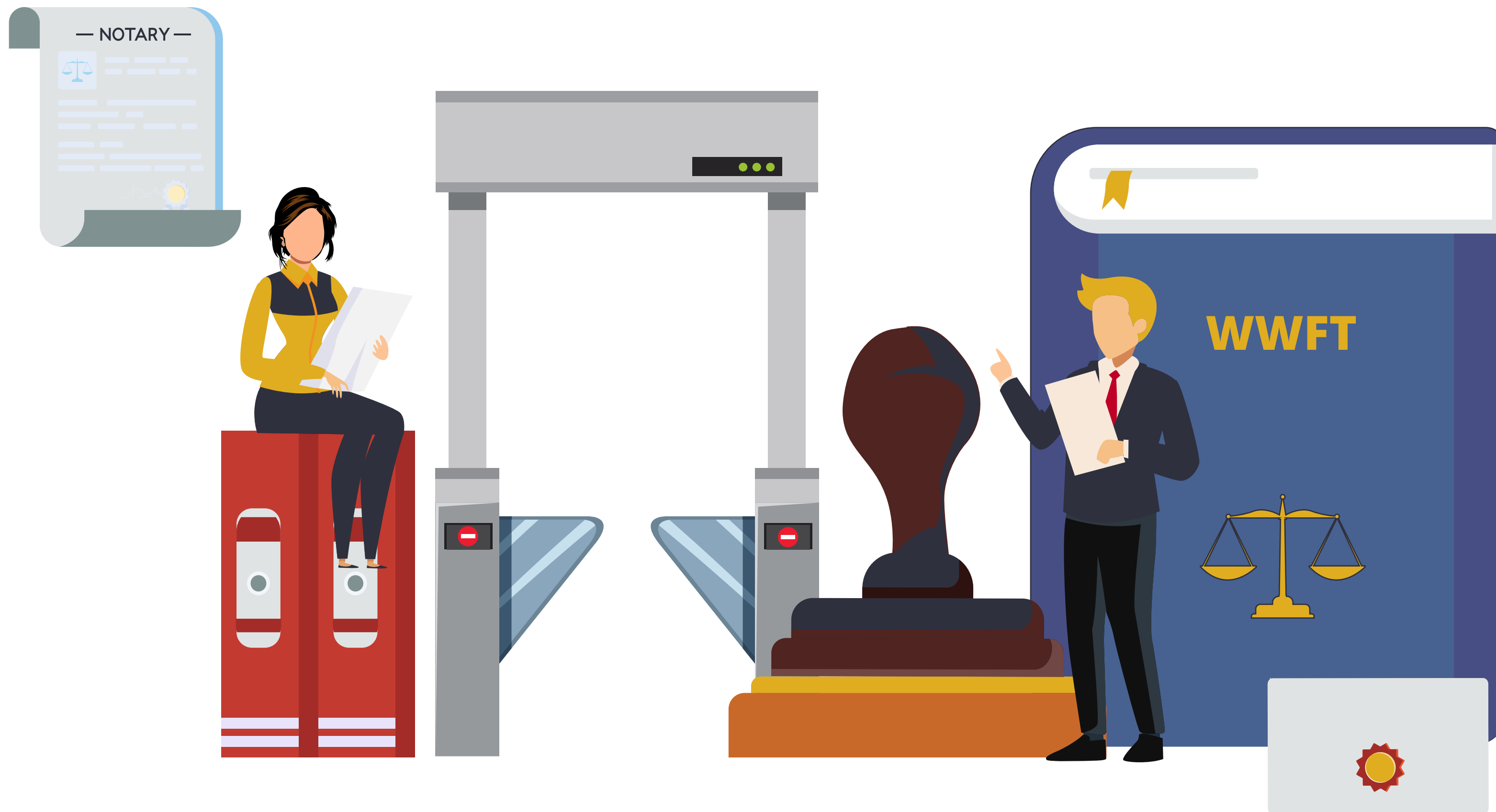

Geheimhouden of melden?

De rol van de notaris bij de bestrijding van ondermijnende criminaliteit

Poortwachters

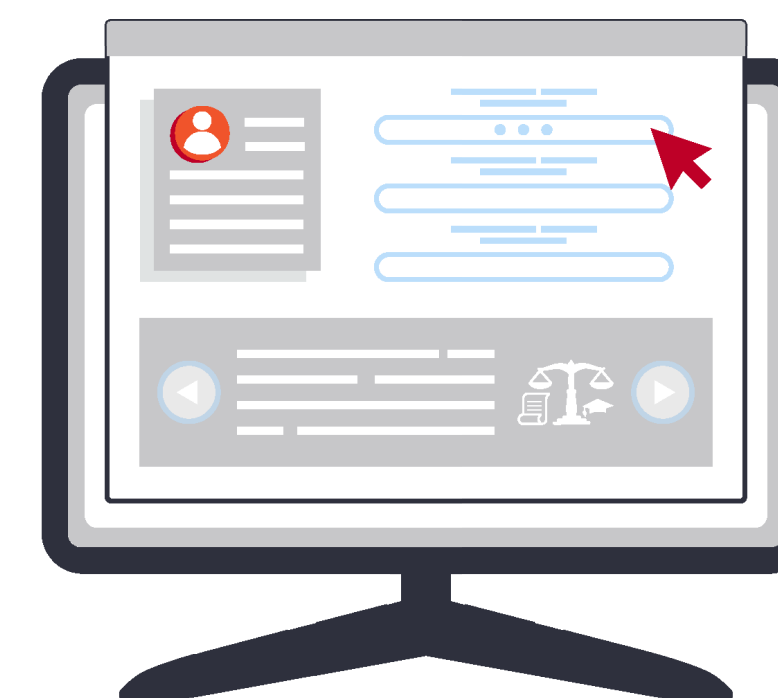
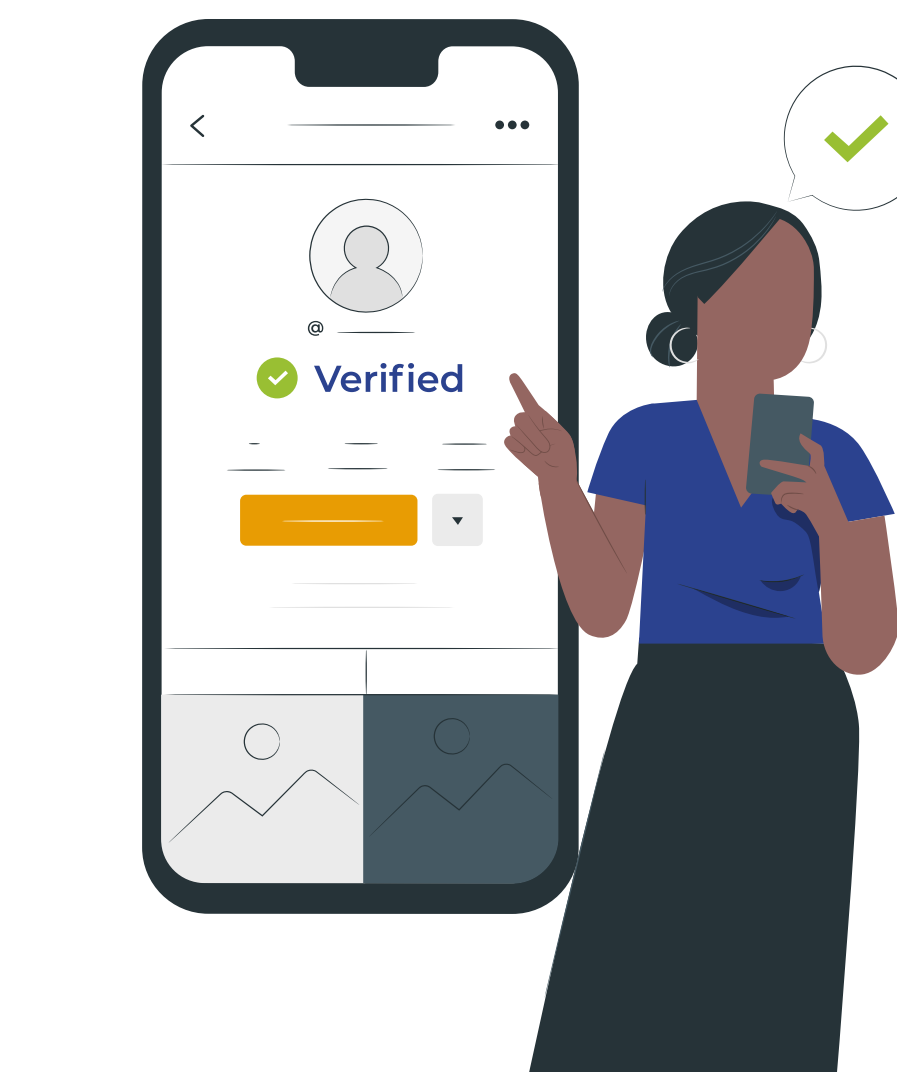
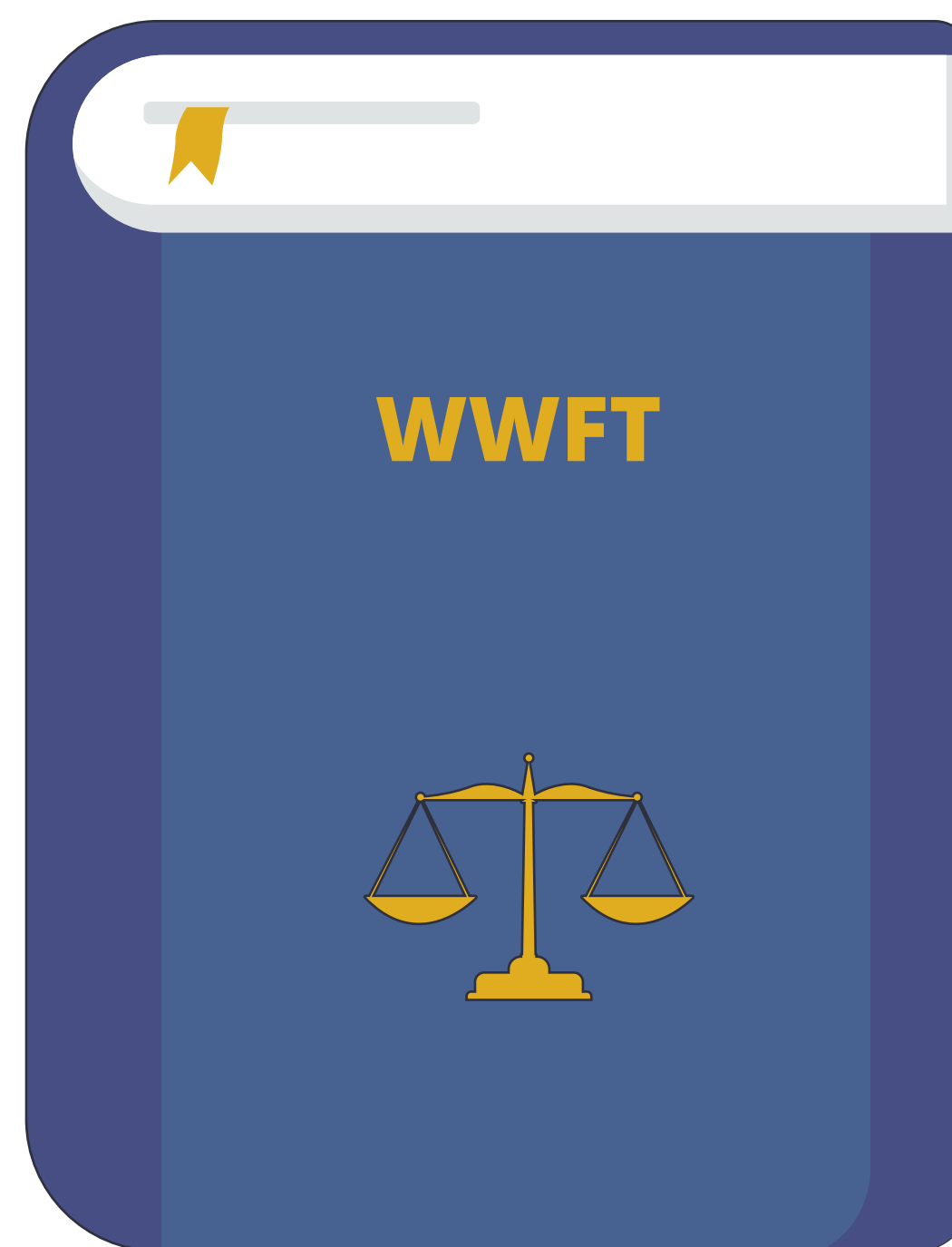
Notarissen fungeren als poortwachters in de strijd tegen ondermijnende criminaliteit, zoals fraude, witwassen en terrorismefinanciering. Door ondermijnende criminaliteit wordt de structuur van onze maatschappij misbruikt en verzwakt, leidend tot aantasting van haar fundamenteën en/of van de legitimiteit van het stelsel dat haar beschermt. Ondermijnende criminaliteit is een probleem dat de maatschappij verzwakt en uiteindelijk zelfs ontregelt.

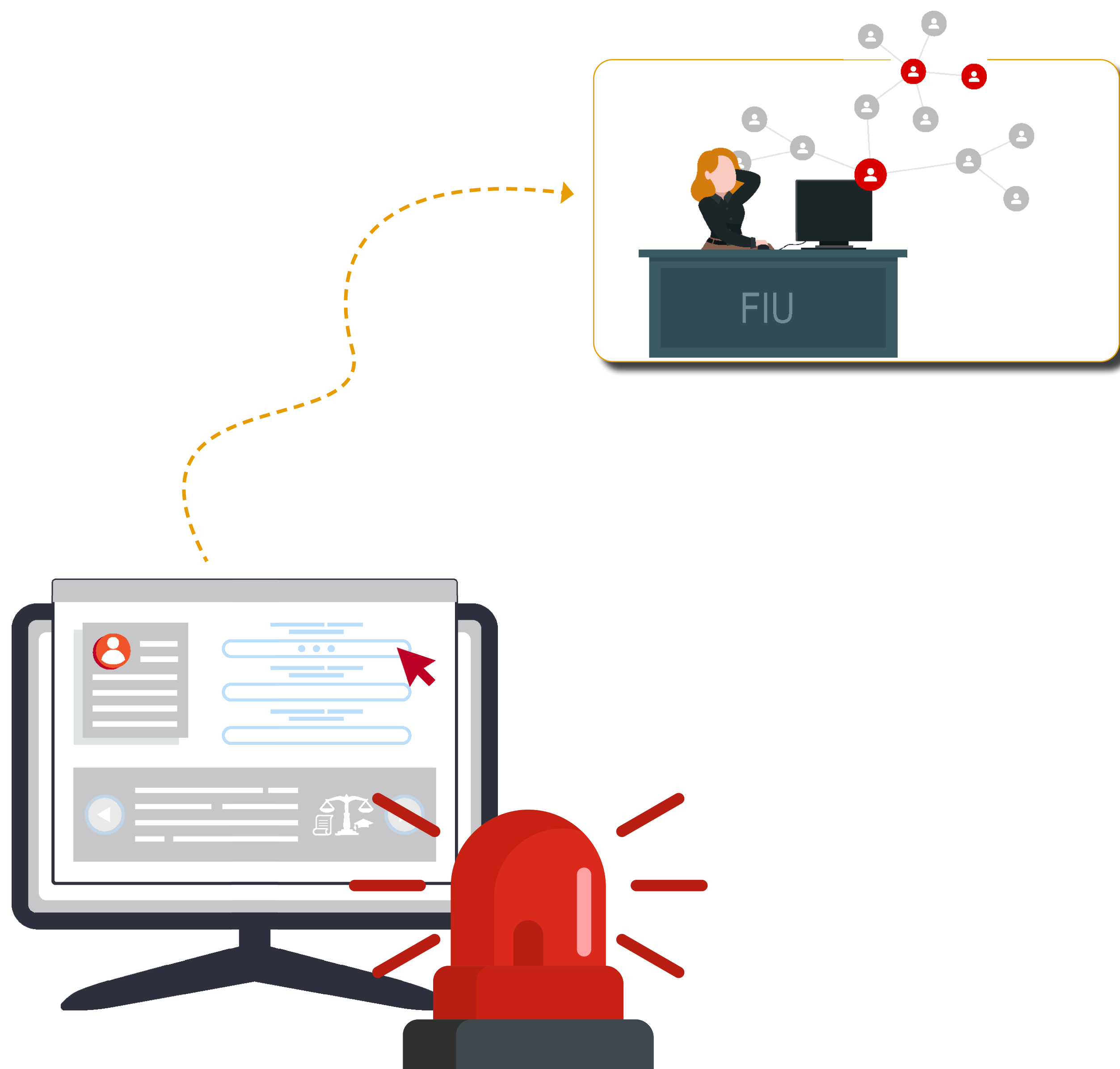
Criminelen richten voor hun activiteiten bijvoorbeeld bedrijven op, vragen vergunningen aan en huren/kopen panden. Hiervoor hebben ze in de 'bovenwereld' medewerking nodig van bijvoorbeeld makelaars, administratiekantoren, accountants, banken, advocaten en notarissen.

Wwft clientenonderzoek

Notarissen hebben een domeinmonopolie voor bepaalde rechtshandelingen (bijvoorbeeld de overdracht van onroerend goed, het vestigen van hypotheek, de overdracht van aandelen in een B.V. en het oprichten van rechtspersonen) en een ministerieplicht. Notarissen lopen derhalve het risico om ongewild in aanraking te komen met criminelen en criminele organisaties die misbruik willen maken van hun dienstverlening. Dit kan leiden tot dilemma's en situaties die als lastig worden ervaren. Dat is begrijpelijk, criminele cliënten en transacties die het daglicht niet kunnen verdragen zijn geen dagelijkse praktijk.

Op grond van de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) is de notaris verplicht om een cliëntenonderzoek te doen. Op grond van de omstandigheden van het geval kan de ene keer volstaan worden met een vereenvoudigd cliëntenonderzoek, in andere gevallen moet juist een verscherpt onderzoek plaatsvinden. De uiteindelijk belanghebbende (UBO) zal geïdentificeerd en gecontroleerd moeten worden.

Wwft meldplicht

Wanneer op basis van objectieve en/of subjectieve indicatoren sprake is van een ongebruikelijke transactie, dan is de notaris verplicht om daarvan onverwijld melding te doen bij de Financial Intelligence Unit (FIU). De meldplicht heeft tot gevolg dat de notaris identificerende gegevens over de betrokken partijen en de aard en inhoud van de (voorgenomen) transactie moet verstrekken aan de FIU. Deze meldplicht is derhalve een wettelijk uitzondering op de notariële geheimhoudingsplicht van de notaris. Andere voorbeelden van wettelijke uitzonderingen op de geheimhoudingsplicht zijn te vinden in de leden 8 en 9 van art. 25 Wet op het notarisambt (Wna). De notaris is onder omstandigheden verplicht om (financiële) informatie te delen met overheidsdiensten. De geheimhoudingsplicht is derhalve niet absoluut.

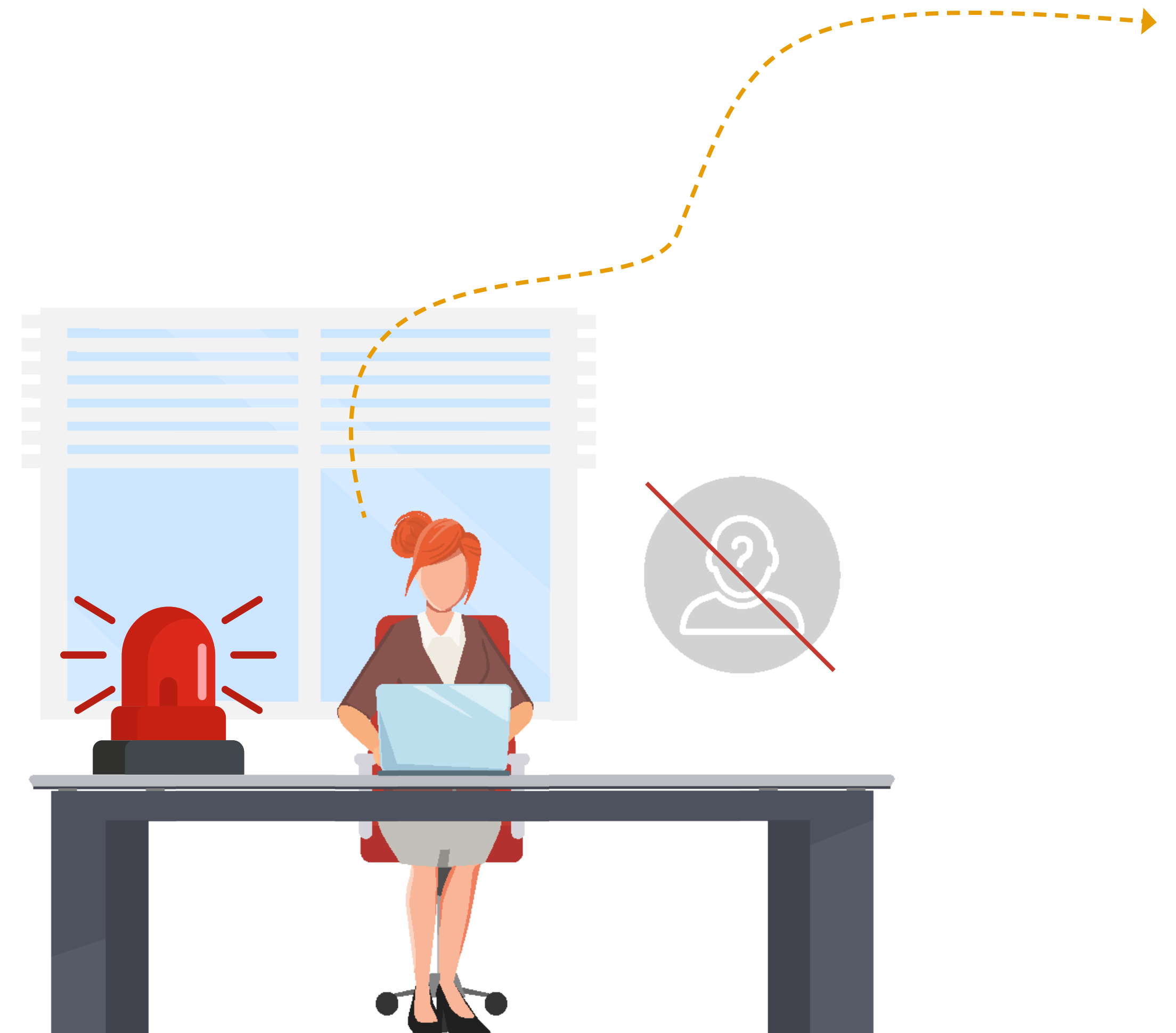
Als de FIU besluit om de ongebruikelijke transactie verdacht te verklaren dan wordt deze informatie gedeeld met opsporingsdiensten, die op basis daarvan een strafrechtelijk onderzoek kunnen starten. De melding van de notaris kan dan in het strafdossier terecht komen. De verdachte en diens advocaat kunnen daar dan kennis van nemen.

Is het mogelijk om anoniem te melden bij de FIU?

Een verdacht verklaarde transactie kan gebruikt worden in het kader van een strafrechtelijk onderzoek. Op grond van de wet, internationale verdragen en jurisprudentie is anoniem melden bij de FIU niet mogelijk. Een rechter moet immers kunnen controleren of een strafrechtelijk onderzoek op rechtmatige wijze is gestart en uitgevoerd. De vraag is ook of anoniem melden uitkomst biedt als er maar één notaris bij een transactie betrokken is en de melding wel van een notaris afkomstig moet zijn.

Het melden van een ongebruikelijke transactie is geen recht maar een plicht. Wanneer een notaris dat nalaat dan kan dat gevolgen hebben, bijvoorbeeld doordat de toezichthouder hierover een klacht indient bij de Kamer voor het notariaat.

Dat een notaris bij het doen van een melding bij de FIU in sommige gevallen een gevoel van onveiligheid of angst voor represailles ervaart is heel begrijpelijk. Hoewel de daadwerkelijke risico's op basis van ervaringen uit de opsporingspraktijk beperkt lijken, moet de impact voor een individuele notaris en de medewerkers van het kantoor niet onderschat worden. Soms kunnen dergelijke risico's gemitigeerd worden.

Heeft u als notaris de behoefte om in vertrouwen te spreken met de politie over signalen van ondermijnende criminaliteit of situaties die u als bedreigend ervaart?

Dat kan bij het Team Criminele Inlichtingen (TCI). TCI is een eenheid binnen de politie en biedt burgers (derhalve ook geheimhouders zoals notarissen) de gelegenheid om signalen van ondermijnende criminaliteit vertrouwelijk te bespreken. Belangrijke uitgangspunten van TCI:

- TCI houdt zich bezig met het vergaren van informatie over ondermijnende criminaliteit en doet dat heimelijk, zodat de identiteit van de bron niet naar buiten komt;
- TCI schermt de informatie van de melder af. De bron van deze informatie is absoluut niet te herleiden;
- Om in contact te kunnen komen met het TCI hoeft de notaris geen informant te worden. TCI biedt graag een luisterend oor en kan advies geven aan de melder welke stappen hij of zij in de desbetreffende situatie het beste kan nemen;
- **TCI is geen vervangend loket voor de FIU, het ontstaat een notaris niet van de verplichting om te melden in het kader van de Wwft.**

Geheimhoudingsplicht en TCI

De notariële geheimhoudingsplicht is een groot goed. Dat een ieder vrij moet kunnen praten met de notaris is een belang dat beschermd moet worden. De notariële geheimhoudingsplicht is evenwel niet absoluut en niet alles wat een notaris ziet of hoort valt onder de notariële geheimhoudingsplicht. Een notaris is immers ook een normale burger die wel eens iets hoort of ziet.

TCI heeft de beleidsafspraken dat ze zelf niet actief in gesprek gaan met mensen die beroepshalve een geheimhoudingsplicht hebben. Wanneer een notaris zelf de afweging maakt om in contact te treden met TCI om informatie over ondermijnende criminaliteit, bedreigende situaties, etc. te delen, dan kan het gesprek gewoon gevoerd worden. TCI kan ook als klankbord fungeren voor notarissen om hun overwegingen te maken, naast een gesprek met bijvoorbeeld kantoorgenoten of een vertrouwensnotaris. De gesprekken met TCI zullen altijd vertrouwelijk worden gehouden.

Door middel van een vertrouwelijk gesprek met TCI kan een notaris bijdragen aan een veiliger samenleving en een integer notariaat.

Notarissen die in gesprek willen met het TCI kunnen bellen met het Team Nationale Inlichtingen (TNI): 088-6617734

